

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (toinen jaosto)

29 päivänä kesäkuuta 2006 *

Asiassa C-289/04 P,

jossa on kyse yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 56 artiklan nojalla 30.6.2004 tehdystä valituksesta,

Showa Denko KK, kotipaikka Tokio (Japani), edustajinaan advocaat M. Dolmans, advocaat P. Werdmuller ja solicitor J. Temple-Lang,

valittajana,

ja jossa valittajan vastapuolena ja muina osapuolina ovat

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään P. Hellström ja H. Gading, prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaajana ensimmäisessä oikeusasteessa,

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

Tokai Carbon Co. Ltd, kotipaikka Tokio,

SGL Carbon AG, kotipaikka Wiesbaden (Saksa),

Nippon Carbon Co. Ltd, kotipaikka Tokio,

GrafTech International Ltd, aiemmin UCAR International Inc., kotipaikka Wilmington (Yhdysvallat),

SEC Corp., kotipaikka Amagasaki (Japani), ja

The Carbide/Graphite Group Inc., kotipaikka Pittsburgh (Yhdysvallat),

kantajina ensimmäisessä oikeusasteessa,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja C. W. A. Timmermans sekä tuomarit R. Silva de Lapuerta (esittelevä tuomari), P. Kūris, G. Arestis ja J. Klučka,

julkisasiamies: L. A. Geelhoed,
kirjaaja: hallintovirkamies K. Sztranc,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 15.9.2005 pidetyssä istunnossa esitetyn,

kuultuaan julkisasiamiehen 19.1.2006 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- ¹ Showa Denko KK (jäljempänä SDK) vaatii valituksessaan Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen yhdistetyissä asioissa T-236/01, T-239/01, T-244/01–T-246/01, T-251/01 ja T-252/01, Tokai Carbon ym. vastaan komissio, 29.4.2004 antaman tuomion (Kok. 2004, s. II-1181; jäljempänä valituksenalainen tuomio) osittaista kumoamista siltä osin kuin siinä vahvistettiin EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan soveltamisesta – asia COMP/E-1/36.490 – Grafiittielektrodit 18 päivänä heinäkuuta 2001 tehdyllä komission päätöksellä 2002/271/EY (EYVL 2002, L 100, s. 1; jäljempänä riidanalainen päätös) määrätyn sakon suuruudeksi 10 440 000 euroa.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Asetus N:o 17

- 2 Asetuksen N:o 17 (perustamissopimuksen [81] ja [82] artiklan ensimmäinen täytäntöönpanoasetus), joka on annettu 6 päivänä helmikuuta 1962 (EYVL 1962, 13, s. 204), 15 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Komissio voi päätöksellään määrätä yrityksille tai yritysten yhteenliittymille vähintään 100 ja enintään 5 000 laskentayksikön sakon, jos ne tahallaan tai tuottamuksesta:

--

- b) antavat virheellisiä tietoja vastatessaan 11 artiklan 3 tai 5 kohdan -- nojalla tehtyyn tietojensaantipyyntöön --

--

2. Komissio voi päätöksellään määrätä yrityksille tai yritysten yhteenliittymille sakon, joka on vähintään 1 000 ja enintään 1 000 000 laskentayksikköä taikka tätä

suurempi mutta enintään 10 prosenttia kunkin rikkomukseen osallisen yrityksen edellisen tilikauden liikevaihdosta, jos ne tahallaan tai tuottamuksesta:

a) rikkovat perustamissopimuksen [81] artiklan 1 kohtaa tai [82] artiklaa – –

– –

Sakon suuruutta määrättäessä on otettava huomioon rikkomuksen vakavuuden lisäksi sen kesto.

– –.”

Suuntaviivat

- 3 Komission tiedonannon, jonka otsikkona on ”Suuntaviivat asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan ja EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan 5 kohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennassa” (EYVL 1998, C 9, s. 3; jäljempänä suuntaviivat), johdanto-osassa todetaan seuraavaa:

”– – suuntaviivoissa esitettyjen periaatteiden tarkoituksena on varmistaa komission päätösten avoimuus ja objektiivisuus suhteessa yrityksiin kuin myös yhteisöjen tuomioistuimeen; samalla vahvistetaan lainsäätäjän komissiolle jättämä liikkumavara

harkintavallalle, jonka perusteella komissio voi määrätä sakoksi enintään 10 prosenttia yrityksen kokonaisliikevaihdosta. Tätä liikkumavaraa on kuitenkin sovellettava yhtenäisen ja syrjimättömän politiikan linjan mukaisesti, joka vastaa kilpailusääntöjen rikkomisen estämiselle asetettuja tavoitteita.

Sakon uusi laskutapa perustuu tästedes jäljempänä esitettyyn kaavaan, joka pohjautuu perusmäärään, jota korotetaan raskauttavien olosuhteiden perusteella ja alennetaan lieventävien olosuhteiden perusteella.”

Ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehty yleissopimus

- 4 Roomassa 4.11.1950 allekirjoitetun ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen seitsemännän lisäpöytäkirjan 4 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Kielto syyttää tai rangaista kahdesti

Ketään ei saa saman valtion tuomiovallan nojalla tutkia uudelleen tai rangaista oikeudenkäynnissä rikoksesta, josta hänet on jo lopullisesti vapautettu tai tuomittu syylliseksi kyseisen valtion lakien ja oikeudenkäyntimenettelyn mukaisesti.

Edellisen kappaleen määräykset eivät estä ottamasta juttua uudelleen tutkittavaksi asianomaisen valtion lakien ja oikeudenkäyntimenettelyn mukaisesti, jos on näyttöä uusista tai vasta esiin tulleista tosiseikoista tai jos aiemmassa prosessissa on tapahtunut sellainen perustavaa laatua oleva virhe, joka voisi vaikuttaa lopputulokseen.

Tästä artiklasta ei saa poiketa yleissopimuksen 15 artiklan perusteella.”

Asian tausta ja riidanalainen päätös

- 5 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin esitti valituksenalaisessa tuomiossa kyseisessä tuomioistuimessa nostetun kanteen taustalla olevat tosiseikat seuraavasti:

¹ – – päätöksessä 2002/271/EY – – komissio totesi eri yritysten osallistuneen grafiittielektrodialalla joukkoon EY 81 artiklan 1 kohdassa ja Euroopan talousalueesta [2.5.1992] tehdyn sopimuksen ([EYVL 1994, L 1, s. 3;] jäljempänä ETA-sopimus) 53 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja sopimuksia ja yhdenmukaistettuja menettelytapoja.

2 Grafiittielektrodeja käytetään ensi sijassa teräksen valmistamiseen valokaariuuneissa. Teräksen valmistaminen näissä uuneissa on itse asiassa kierrätysprosessi, jossa romuteräs muunnetaan uudeksi teräkseksi, toisin kuin klassisessa tuotantomenetelmässä, jossa terästä valmistetaan rautamineraaleista korkeauuneissa hapettamalla. Romun sulattamiseen tarkoitettussa sähköuunissa käytetään yhdeksää elektrodiä, jotka on yhdistetty kolmen elektrodin palkeiksi. Sulamis-

prosessin intensiteetti huomioon ottaen elektrodeja käytetään keskimäärin yksi yksikkö jokaista kahdeksaa tuntia kohden. Elektrodin valmistus kestää noin kaksi kuukautta. Kyseisessä tuotantoprosessissa grafiittielektrodeja ei voida korvata millään muulla tuotteella.

- 3 Grafiittielektrodien kysyntä liittyy suoraan teräksen valmistukseen valokaariuuneissa. Asiakkaat ovat pääosin teräksentuottajia, joiden osuus kysynnästä on noin 85 prosenttia. Vuonna 1998 maailman raakateräksen tuotanto oli 800 miljoonaa tonnia, josta 280 tonnia tuotettiin valokaariuuneissa. – –

– –

- 5 1980-luvulla teknologian kehittyminen johti elektrodien käyttömäärän huomattavaan supistumiseen tuotettua terästonnia kohden laskettuna. Terästeollisuudessa tehtiin tällöin myös huomattavia rakenneuudistuksia. Elektrodien kysynnän aleneminen johti maailman elektroditeollisuuden rakenteen uudistamiseen. Useita tehtaita suljettiin.
- 6 Vuonna 2001 grafiittielektrodeja toimitti Euroopan markkinoille yhdeksän länsimaista valmistajaa – –.
- 7 Komission virkamiehet tekivät – – asetuksen N:o 17 – – 14 artiklan 3 kohdan perusteella 5.6.1997 ennalta odottamattomia samanaikaisia tarkastuksia [tiettyjen grafiittielektrodien tuottajien tiloissa].

8 Samana päivänä Federal Bureau of Investigationin (FBI) virkamiehet suorittivat Yhdysvalloissa etsintöjä useiden valmistajien tiloissa. Näiden etsintöjen johdosta – – SDK:ta – – vastaan aloitettiin kiellettyä kartellia koskeva rikosoikeudenkäynti. Kaikki syytetyt myönsivät niitä vastaan esitetyt tosiseikat oikeiksi ja suostuivat maksamaan sakot, joiden määräksi vahvistettiin – – SDK:n osalta 32,5 miljoonaa [Yhdysvaltain dollaria] – –.

– –

10 Yhdysvalloissa nostettiin ostajaryhmän puolesta – – SDK:ta vastaan kolmin-kertaista vahingonkorvausta (triple damages) koskevat kanteet.

11 – – Teräksenvalmistajat nostivat vuoden 1998 kesäkuussa – – SDK:ta vastaan Kanadassa kiellettyä kartellia koskevat siviilikanteet.

12 Komissio lähetti 24.1.2000 tutkinnan kohteena oleville yrityksille väitetiedoksiannon. Hallinnollisen menettelyn päätteeksi tehtiin 18.7.2001 [riidanalainen] päätös, jonka mukaan kantajayritykset – – olivat maailmanlaajuisesti vahvistaneet hinnat ja jakaneet relevantit kansalliset ja alueelliset tuotemarkkinat 'kotimaista tuottajaa' koskevan periaatteen mukaan. Näin ollen – – SDK [oli] vastuussa Japanista ja tietyistä Kaukoidän osista – –.

13 [Riidanalaisen] päätöksen mukaan sopimuksen peruseriaatteet olivat seuraavat:

– Grafiittielektrodien hinnat olisi asetettava maailmanlaajuisesti.

- Ainoastaan kunkin yrityksen hallituksen puheenjohtaja tai toimitusjohtaja tekisi hinnoittelua koskevat päätökset.

 - 'Kotimainen tuottaja' asettaisi markkinahinnat kotimarkkinoillaan, ja muiden tuottajien olisi seurattava tätä hinnoittelua.

 - Muilla kuin kotimarkkinoilla eli markkinoilla, joilla ei ollut 'kotimaista' tuottajaa, hinnat olisi asetettava yhteisymmärryksessä.

 - Muiden kuin kotimaisten tuottajien ei pitäisi kilpailla aggressiivisesti, ja niiden olisi vetäydyttävä muiden 'kotimarkkinoilta'.

 - Kapasiteettia ei laajennettaisi (japanilaisten tuottajien oli määrä vähentää kapasiteettiaan).

 - Teknologiaa ei pitäisi siirtää muille kuin kartelliin osallistuville valmistajille.
- 14 [Riidanalaisessa] päätöksessä todetaan tämän jälkeen, että edellä mainitut peruseriaatteet pantiin täytäntöön kartellikokouksissa, joita pidettiin usealla eri tasolla, joita olivat 'ylimmän johdon' kokoukset, 'työskentelytason' kokoukset, eurooppalaisten tuottajien ryhmäkokoukset (ilman japanilaisia yrityksiä), tietyjä markkinoita koskevat kansalliset tai alueelliset tapaamiset ja yritysten kahdenväliset yhteydet.

16 [Riidanalaisessa] päätöksessä tehtyjen tosiseikkoja koskevien toteamusten ja oikeudellisten arviointien pohjalta komissio on määrännyt tutkimuksen kohteena olleille yrityksille sakkoja, joiden määrä on laskettu asetuksen N:o 17/15 artiklan 2 kohdan ja EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan 5 kohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennassa noudatettavissa suuntaviivoissa – – ja sakkojen määräämättä jättämisestä tai lieventämisestä kartelleja koskevissa asioissa annetussa tiedonannossa – – esitetyn metodologian mukaisesti.

17 [Riidanalaisen] päätöksen päätösoosan 3 artiklassa määrätään seuraavat sakot:

--

SDK: 17,4 miljoonaa euroa

--.

18 Päätösoosan 4 artiklassa asianomaiset yritykset määrätään maksamaan sakot kolmen kuukauden kuluessa [riidanalaisen] päätöksen tiedoksiantamisesta 8,04 prosentin suuruisen koron maksamisen uhalla.”

Asian käsittely ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa ja valituksenalainen tuomio

- 6 SDK ja eräät muut yritykset, joille riidanalainen päätös on osoitettu, nostivat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa kumoamiskanteita mainitusta päätöksestä.

- 7 Valituksenalaisen tuomion tuomiolauselmassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa muun muassa seuraavaa:

”_ _

4) Asiassa T-245/01, Showa Denko vastaan komissio:

– kantajalle päätöksen 2002/271 3 artiklassa määrätyn sakon määräksi vahvistetaan 10 440 000 euroa

– kanne hylätään muilta osin

– _.”

Asianosaisten vaatimukset yhteisöjen tuomioistuimessa

- 8 SDK vaatii, että yhteisöjen tuomioistuin
 - kumoaa valituksenalaisen tuomion osittain
 - alentaa valittajalle määrättyä sakkoa 6 960 000 euroon tai harkintavaltansa perusteella asianmukaiseksi katsomallaan määrällä
 - toteuttaa kaikki muut asianmukaisiksi katsomansa toimenpiteet
 - velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.
- 9 Komissio vaatii, että yhteisöjen tuomioistuin
 - hylkää valituksen
 - velvoittaa valittajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Valituksen tarkastelu

- 10 SDK vetoaa valituksensa tueksi seuraaviin neljään valitusperusteeseen: maailmanlaajuiseen liikevaihtoon perustuvan niin sanotun ehkäisevän vaikutuksen kertoimen virheellinen huomioon ottaminen, ehkäisevän vaikutuksen kertoimen määrittämiseen liittyvien kriteerien virheellinen soveltaminen, oikeudellinen virhe ja puutteelliset perustelut, jotka liittyvät valittajalle kolmansissa valtioissa määrättyjen sakkojen ja velvoitteiden huomioon ottamiseen, sekä valittajan oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevan perusoikeuden loukkaaminen.

Ensimmäinen valitusperuste, joka liittyy maailmanlaajuiseen liikevaihtoon perustuvan ehkäisevän vaikutuksen kertoimen soveltamiseen

Asianosaisten lausumat

- 11 SDK väittää, että komissio oli ottanut huomioon yrityksen koon sekä sen maailmanlaajuisen liikevaihdon eikä liikevaihtoa, joka oli toteutunut kartellin osapuolten sopimuksissa kyseessä olevilla tuotteilla, jo siinä vaiheessa, kun se vahvisti kolme ryhmää niiden sakkojen perusmäärälle, jotka se aikoi määrätä kyseessä oleville eri yrityksille. Näillä tekijöillä ei siis voitu perustella sakon erityistä lisäkorotusta. Lisäksi ehkäisevän vaikutuksen kerrointa voidaan soveltaa ainoastaan ehkäisevän vaikutuksen aikaansaamiseksi.
- 12 SDK arvioi, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei esitellyt valituksenalaisen tuomion 241, 242 ja 370 kohdassa teoriaa, jonka mukaan maailmanlaajuinen liikevaihto eikä liikevaihto, jota yritysten väliset sopimukset koskevat, on otettava

huomioon ehkäisevän vaikutuksen kerrointa laskettaessa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin esitti joitakin syitä, jotka eivät sisälly suuntaviivoihin ja joista yksikään ei koske ehkäisevää vaikutusta.

- 13 Komissio väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi perustellusti valituksenalaisen tuomion 241 ja 242 kohdassa, että valittajalle määrätyn sakon oli mahdollista perustua sen maailmanlaajuiseen liikevaihtoon.
- 14 Komissio muistuttaa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että suurilla yrityksillä on yleensä enemmän taloudellisia resursseja ja paremmat tiedot kilpailuoikeudesta kuin pienemmillä yrityksillä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin viittasi näin ollen sääntöön, jonka mukaan kilpailusääntöjen rikkomisesta, johon on syyllistynyt yritys, jolla on huomattavat taloudelliset resurssit, voidaan lähtökohtaisesti määrätä korkeampi suhteellinen sakko kuin sakko, joka määrätään yritykselle, joka on syyllistynyt samaan rikkomiseen mutta jolla ei ole tällaisia resursseja.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 15 Aluksi on korostettava, että kuten julkisasiamies totesi ratkaisuehdotuksensa 24 ja 34 kohdassa, komissio otti huomioon maailmanlaajuisen liikevaihdon ainoastaan, kun se vahvisti ehkäisevän vaikutuksen kertoimen. Sitä vastoin sakon perusmäärän vahvistamisessa komissio otti huomioon vain kartellin kohteena olevia tuotteita koskevan maailmanlaajuisen liikevaihdon.

- 16 Ehkäisevän vaikutuksen käsitteen osalta on muistutettava, että se on yksi huomioon otettavista seikoista sakon määrää laskettaessa. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan (ks. mm. yhdistetyt asiat 100/80–103/80, *Musique Diffusion française* ym. v. komissio, tuomio 7.6.1983, Kok. 1983, s. 1825, Kok. Ep. VII, s. 133, 105 ja 106 kohta) sakoilla, jotka määrätään EY 81 artiklan rikkomisista ja joista säädetään asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdassa, on tarkoitus sekä rangaista asianomaisia yrityksiä lainvastaisesta käyttäytymisestä että estää asianomaisia yrityksiä ja muita taloudellisia toimijoita rikkomasta yhteisön oikeuden kilpailusääntöjä tulevaisuudessa. Siten komissio voi lasiessaan sakon määrää ottaa huomioon muun muassa kyseessä olevan yrityksen koon ja sen taloudellisen vallan (ks. em. yhdistetyt asiat *Musique diffusion française* ym. v. komissio, tuomion 119–121 kohta).
- 17 Lisäksi on todettava, kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 239 kohdassa, että yhteisöjen tuomioistuin on korostanut erityisesti sen merkityksellisyyttä, että kunkin kartelliin kuuluvan yrityksen kokonaisliikevaihto otetaan huomioon sakon määrää vahvistettaessa (ks. vastaavasti asia C-291/98 P, *Sarrió* v. komissio, tuomio 16.11.2000, Kok. 2000, s. I-9991, 85 ja 86 kohta ja asia C-57/02 P, *Acerinox* v. komissio, tuomio 14.7.2005, Kok. 2005, s. I-6689, 74 ja 75 kohta).
- 18 Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin arvioi perustellusti valituksenalaisen tuomion 241 kohdassa, että ”valtavan” kokonaisliikevaihtonsa avulla SDK hankki muihin kartellin jäseniin nähden helpommin sakon maksamisen kannalta välttämättömät varat, mikä oikeutti soveltamaan kerrointa sakon riittävän ehkäisevän vaikutuksen varmistamiseksi.
- 19 SDK:n ensimmäinen valitusperuste on näin ollen hylättävä.

Toinen valitusperuste, joka liittyy ehkäisevän vaikutuksen kertoimen soveltamiseen

- 20 SDK väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei esittänyt mitään asian kannalta merkityksellistä kriteeriä, jolla voidaan perustella tapa, jolla ehkäisevän vaikutuksen kerrointa sovellettiin valittajaan. Valitusperuste jakautuu neljään osaan.

Ensimmäinen osa: sakkojen korottamista koskevat kriteerit

– Asianosaisten lausumat

- 21 SDK väittää, että sakkoja olisi pitänyt korottaa ehkäisevän vaikutuksen varmistamiseksi ainoastaan kohtuullisesti ja ainoastaan sellaisista syistä, joilla on asian kannalta merkitystä. Esillä olevaan asiaan liittyy nimittäin erityisiä olosuhteita, joiden vuoksi on perusteltua määrätä sakko, joka on suuruudeltaan määrättyä alhaisempi.
- 22 Komissio korostaa, että sakon ehkäisevällä vaikutuksella ja mahdollisuudella soveltaa kerrointa on tarkoituksena erityisesti estää muita yrityksiä rikkomasta yhteisön kilpailusääntöjä tulevaisuudessa. Näin ollen sakon ehkäisevää vaikutusta ei voida määrittää pelkästään kyseessä olevan yrityksen erityistilanteen mukaan.

– Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 23 On todettava, että kuten vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ja julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksesta ilmenee (ks. kyseisen ratkaisuehdotuksen 53–55 kohta), yritykselle määrättävä sakko voidaan laskea niin, että laskutoimitukseen sisällytetään ehkäisevän vaikutuksen tekijä, ja kyseistä tekijää on arvioitava ottaen huomioon useita seikkoja eikä pelkästään kyseessä olevan yrityksen erityistilanne.
- 24 Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei tehnyt oikeudellista virhettä, kun se arvioi valituksenalaisen tuomion 241–243 kohdassa kriteereitä, joiden perusteella komissio oli määrittänyt ehkäisevän vaikutuksen kertoimen, jota sovellettiin valittajalle määrättyyn sakkoon.
- 25 Valitusperusteen ensimmäistä osaa ei siis voida hyväksyä.

Toinen osa: yrityksen kohtelu eri tavalla ehkäisevän vaikutuksen varmistamiseksi

– Asianosaisten lausumat

- 26 SDK väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei havainnollistanut olosuhteita, joiden perusteella valittajaa oli mahdollista kohdella eri tavalla sille määrätyn sakon korottamiseksi ehkäisevän vaikutuksen varmistamiseksi. Tarvetta kohdella yritystä eri tavalla tällaisessa tarkoituksessa on nimittäin arvioitava kyseiselle yritykselle ominaisen asenteen eikä sen koon perusteella.

27 Komissio toteaa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin otti asianmukaisesti huomioon valittajan erityisolosuhteet, joiden perusteella vahvistettiin sakon määrä ehkäisevän vaikutuksen varmistamiseksi. Tässä tapauksessa kyseessä olevan yrityksen koko ja sillä oleva valta ovat huomioon otettavia seikkoja, joilla on asian kannalta merkitystä.

– Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

28 Aluksi on muistutettava, että valituksenalaisen tuomion 241–247 kohdasta ilmenee oikeudellisesti riittävällä tavalla, että komissio otti huomioon valittajan erityisolosuhteet arvioissaan, jotka liittyivät sakon korottamiseen ehkäisevän vaikutuksen varmistamiseksi.

29 On myös todettava, että kuten yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, kyseessä olevan yrityksen koko on yksi tekijöistä, jotka voidaan ottaa huomioon sakkoa laskettaessa ja näin ollen ehkäisevän vaikutuksen kertoimen vahvistamisessa (ks. mm. em. yhdistetyt asiat *Musique Diffusion française* ym. v. komissio ja yhdistetyt asiat C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P ja C-213/02 P, *Dansk Rørindustri* ym. v. komissio, tuomio 28.6.2005, Kok. 2005, s. I-5425, 242 ja 243 kohta).

30 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei näin ollen tehnyt oikeudellista virhettä, kun se katsoi valituksenalaisen tuomion 242 kohdassa, että valittaja oli vedonnut seikkoihin, jotka olivat hypoteettisia ja liian epäluotettavia yrityksen todellisten taloudellisten resurssien arvioimiseksi, väittäessään, että kohtuullisella sakolla voidaan pyrkiä ainoastaan hyvittämään vapaalle kilpailulle aiheutunut vahinko ja että tässä tarkoituksessa on arvioitava kartellin paljastumisen todennäköisyyttä sekä niitä voittoja, joita kartellin jäsenet uskoivat saavansa.

31 Toisen valitusperusteen toinen osa on siis hylättävä.

Kolmas osa: sovelletun ehkäisevän vaikutuksen kertoimen mielivaltaisuus ja perusteettomuus

– Asianosaisten lausumat

32 SDK huomauttaa, että ehkäisevän vaikutuksen taloudellinen analyysi osoittaa, että sovellettu ehkäisevän vaikutuksen kerroin on mielivaltainen ja perusteeton. Jos nimittäin sakkoa on perusteltua korottaa ehkäisevän vaikutuksen varmistamiseksi, tällaisen vaikutuksen saavuttamiseen tarvittava sakko on laskettava sen hyödyn tai niiden voittojen perusteella, joita kyseessä oleva yritys saattoi odottaa saavansa kilpailusääntöjen rikkomisesta, jos lainvastainen käyttäytyminen ei olisi paljastunut, ja tämän paljastumisen todennäköisyyden perusteella.

33 SDK katsoo, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ottanut huomioon sitä, että sakot vaikuttavat suuriin monialayrityksiin – riippumatta siitä, onko niillä taloudellista valtaa – aivan yhtä voimakkaasti kuin yhteen tuotteeseen keskittyviin yrityksiin. Talousteoriat nimittäin osoittavat, että oikeudellisten korvausten ja muiden kustannusten minimointi on suurille yrityksille vähintään yhtä tärkeää kuin kooltaan pienemmille yrityksille. Ehkäisevän vaikutuksen kerroin on siis perusteltavissa ainoastaan kyseessä olevan yrityksen tosiasiallisen ja toteennäytetyn asenteen mukaan. SDK ei kuitenkaan osallistunut kartelliin aktiivisesti eikä kehittänyt mitään strategioita kilpailun poistamiseksi kyseessä olevalla alalla.

34 Komissio väittää, että valittajan argumenteilla ei ole asian kannalta merkitystä ja että yrityksen käyttäytyminen on seikka, joka otetaan huomioon sakon määrittämisen prosessin myöhemmässä vaiheessa joko raskauttavana tai lieventävänä asianhaarana.

35 Komissio arvioi, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin osoitti asianmukaisesti, että kilpailusääntöjen rikkomisesta odotetut voitot ja kyseisen rikkomisen paljastumisen todennäköisyys ovat aivan liian epämääräisiä ja spekulatiivisia seikkoja muodostaakseen perustan ehkäisevän vaikutuksen kertoimen vahvistamiselle.

– Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

36 On muistutettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan komissiolla on erityisen laaja harkintavalta silloin, kun se valitsee sakon suuruutta määrittäessään huomioon ottamiaan tekijöitä, joihin kuuluvat erityisesti asiaan liittyvät erityisolosuhteet, asiayhteys ja sakkojen ennaltaehkäisevä vaikutus, eikä sellaisista kriteereistä, jotka on välttämättä otettava huomioon, ole vahvistettu sitovaa tai tyhjentävää luetteloa (ks. mm. asia C-137/95 P, SPO ym. v. komissio, määräys 25.3.1996, Kok. 1996, s. I-1611, 54 kohta ja asia C-219/95 P, Ferriere Nord v. komissio, tuomio 17.7.1997, Kok. 1997, s. I-4411, 33 kohta).

37 Lisäksi valittajan sen argumentin osalta, jonka mukaan ehkäisevän vaikutuksen kertoimen soveltaminen ei ole perusteltua, koska valittaja ei osallistunut kartelliin aktiivisesti, on muistutettava, että kuten julkisasiamies totesi perustellusti ratkaisuehdotuksensa 65 kohdassa, tällainen seikka – mikäli se oletettaisiin toteen näytetyksi – otetaan huomioon sakon määrittämisprosessin myöhemmässä vaiheessa, mutta se ei sellaisenaan vaikuta millään tavalla arviointiin, joka koskee kartellin vakavuutta sinänsä.

38 Tästä seuraa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei tehnyt oikeudellista virhettä valituksenalaisen tuomion 242 ja 243 kohtaan sisältyvissä arvioissaan, jotka liittyvät valittajan tilanteeseen.

39 Toisen valitusperusteen kolmas osa on siis hylättävä.

Neljäs osa: sakon korottamisen suhteettomuus

– Asianosaisten lausumat

40 SDK väittää, että sakon korotuksen määrä oli suhteeton, kun otetaan huomioon sen pieni markkinaosuus ETA:ssa. Lisäksi mukautetun sakon perusmäärän analyysistä ilmenee, että SDK:lle määrätty sakko on suhteeton verrattuna muille kartelliin osallistuneille määrättyihin sakkoihin.

41 Komissio selittää, että valittajan perusteluissa nojaututaan mukautetun sakon perusmäärän vertailuun muiden osanottajien sakkoihin ja valittajan vuotuisen liikevaihtoon ETA:ssa. Näillä vertailuilla ei kuitenkaan ole asian kannalta merkitystä, koska esitetyt laskelmat perustuvat kokonaisuudessaan siihen virheelliseen lähtökohtaan, jonka mukaan valittajan taloudellinen valta olisi pitänyt arvioida kyseessä olevan tuotteen markkinoilla ETA:ssa toteutuneen liikevaihdon perusteella.

– Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

42 On huomautettava, että kuten julkisasiamies totesi perustellusti ratkaisuehdotuksensa 68 kohdassa, valittajan perusteluissa nojaututaan siihen virheelliseen lähtökohtaan, jonka mukaan ehkäisevän vaikutuksen kerroin ei voi perustua kyseessä olevan yrityksen kokonaisliikevaihtoon.

- 43 On huomautettava lisäksi, että kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi perustellusti valituksenalaisen tuomion 198 kohdassa, komissio olisi palkinnut valittajaa, jos se olisi laskenut sakon perusmäärän SDK:n ETA:ssa toteutuneen vähäisen liikevaihdon perusteella, koska mainittu yritys oli suostunut riidanalaisen kartellin yhteydessä siihen, että se ei ryhtyisi kilpailemaan kyseisillä markkinoilla, minkä johdosta muiden tuottajien oli mahdollista sopia näillä markkinoilla noudatettavista hinnoista.
- 44 Näin ollen myöskään valitusperusteen neljättä osaa ei voida hyväksyä.
- 45 Toinen valitusperuste on näin ollen hylättävä kokonaisuudessaan.

Kolmas valitusperuste, joka liittyy oikeudelliseen virheeseen ja puutteellisiin perusteluihin valittajalle kolmansissa valtioissa määrättyjen sakkojen ja velvoitteiden huomioon ottamisen yhteydessä

Asianosaisten lausumat

- 46 SDK väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki oikeudellisen virheen, kun se katsoi, että komissio sai yhtäältä laskea sakon perusmäärän ja ehkäisevän vaikutuksen kertoimen maailmanlaajuisen liikevaihdon perusteella ja toisaalta olla ottamatta huomioon sen, että valittaja oli jo joutunut vastaamaan syytteisiin Yhdysvalloissa, Kanadassa ja Japanissa ja että sille oli jo määrätty sakkoja kyseisissä maissa.

- 47 Valittaja on sitä mieltä, että jos maailmanlaajuinen liikevaihto oli merkityksellinen ehkäisevän vaikutuksen kannalta, sakot, jotka on maksettava muissa valtioissa, olisi pitänyt ottaa huomioon määriteltäessä riittävän ehkäisevän vaikutuksen aikaansaamiseen tarvittavaa ylimääräistä sakkoa. Ehkäisevä vaikutus nimittäin riippuu lainvastaisen käyttäytymisen kokonaiskustannuksista, joihin sisältyvät ETA:ssa määrättyjen sakkojen lisäksi muuallakin määrätty sakot.
- 48 SDK katsoo näin ollen, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki oikeudellisen virheen, kun se hyväksyi sakon, johon sisältyy kaksinkertainen laskenta ja joka ei ole oikeassa suhteessa mihinkään perusteltuun ehkäisevään vaikutukseen nähden.
- 49 Komissio huomauttaa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei loukannut *ne bis in idem* -periaatetta. Se toteaa, että kolmansien valtioiden viranomaisten määräämät sakot on määrätty kyseisten valtioiden kilpailulakien rikkomisista, eikä kyse ole päällekkäisyydestä sen kanssa, että komissiolla on toimivalta määrätä yrityksille sakkoja kilpailun rajoittamisesta yhteismarkkinoilla. Komissio ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ottavat nimittäin kantaa ainoastaan mainittuun rajoittamiseen, eikä kolmansiin valtioihin liittyvä toiminta kuulu yhteisön oikeuden soveltamisalaan.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 50 Aluksi on muistutettava, että *ne bis in idem* -periaate, joka vahvistetaan myös ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen seitsemännän lisäpöytäkirjan 4 artiklassa, on yhteisön oikeuden peruseriaate, jonka noudattamisen tuomioistuimet varmistavat (ks. mm. yhdistetyt asiat 18/65 ja 35/65, Gutmann v. komissio, tuomio 5.5.1966, Kok. 1966, s. 149, erityisesti s. 172 ja yhdistetyt asiat C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P ja C-254/99 P, Limburgse Vinyl Maatschappij ym. v. komissio, tuomio 15.10.2002, Kok. 2002, s. I-8375, 59 kohta).

- 51 Sen arvioimiseksi, onko mainitun periaatteen loukkaamista koskeva valitusperuste perusteltu, on myös todettava, että kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi perustellusti valituksenalaisen tuomion 140 kohdassa, yhteisöjen tuomioistuin ei ole vielä ratkaissut sitä kysymystä, onko komissiolla velvollisuus ottaa vähennyksenä huomioon seuraamus, jonka kolmannen valtion viranomaiset ovat määränneet, jos teot, jotka komissio ja kyseiset viranomaiset ovat ottaneet yritystä vastaan huomioon, ovat samat, mutta yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, että se, että komission ja kolmannen valtion viranomaisten huomioon ottamat teot ovat samat, on edellä mainittua kysymystä edeltävä ehto.
- 52 Sen osalta, sovelletaanko *ne bis in idem* -periaatetta tilanteisiin, joissa kolmannen valtion viranomaiset ovat ryhtyneet niillä mainitun valtion alueella sovellettavan kilpailuoikeuden alalla olevien, seuraamusten määräämistä koskevien valtuuksien nojalla toimenpiteisiin, on muistutettava, että riidanalainen kartelli on kansainvälinen, ja tälle kansainväliselle asiayhteydelle on ominaista muun muassa se, että kunkin kolmannen valtion alueella näiden valtioiden oikeusjärjestyksissä puututaan tähän kartelliin.
- 53 Tältä osin on todettava, että näiden valtioiden viranomaisten, joiden tehtävänä on suojata vapaata kilpailua, valtuuksien käyttöön alueellisen toimivaltansa puitteissa sovelletaan mainittujen valtioiden omia vaatimuksia. Seikkoihin, jotka ovat muiden valtioiden oikeusjärjestysten taustalla kilpailun alalla, sisältyy nimittäin erityisiä päämääriä ja tavoitteita, minkä lisäksi näitten seikkojen johdosta annetaan erityisiä aineellisia sääntöjä, ja ne johtavat – kun mainittujen valtioiden viranomaiset ovat todenneet, että kilpailuoikeuden alalla sovellettavia sääntöjä on rikottu – hyvin erilaisiin oikeudellisiin seurauksiin hallinto-, rikos- ja siviilioikeuden alalla.
- 54 Oikeudellinen tilanne on sitä vastoin aivan toinen silloin, kun yritykseen sovelletaan kilpailuoikeuden alalla yksinomaan yhteisön oikeutta ja yhden tai useamman jäsenvaltion oikeutta, eli silloin, kun kartelli rajoittuu yksinomaan Euroopan yhteisön oikeuden alueellisen soveltamisalan sisäpuolelle.

- 55 Tästä seuraa, että kun komissio määrää seuraamuksia yrityksen lainvastaisesta käyttäytymisestä, jopa sellaisesta käyttäytymisestä, joka perustuu kansainväliseen kartelliin, sen tarkoituksena on suojata sisämarkkinoilla käytävää vapaata kilpailua, joka on EY 3 artiklan 1 kohdan g alakohdan nojalla yhteisön perustavoite. Yhteisön tasolla suojatun oikeushyvän erityisluonteen vuoksi komission alaa koskevien toimivaltuuksiensa nojalla tekemät arviot voivat nimittäin poiketa huomattavasti kolmansien valtioiden viranomaisten tekemistä arvioista.
- 56 Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi perustellusti valituksenalaisen tuomion 134 kohdassa, että ne bis in idem -periaatetta ei sovelleta tilanteisiin, joihin on puututtu kolmansien valtioiden oikeusjärjestyksissä ja joissa kyseisten valtioiden viranomaiset ovat ryhtyneet toimenpiteisiin oman toimivaltansa puitteissa.
- 57 Lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi myös perustellusti, että muita sellaisia oikeusperiaatteita ei ole olemassa, joiden nojalla komissiolla voisi olla velvollisuus ottaa huomioon asian käsittely valittajan osalta kolmansissa maissa ja siihen kohdistuneet seuraamukset kyseisissä kolmansissa maissa.
- 58 Tältä osin on todettava, että kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin huomautti perustellusti valituksenalaisen tuomion 136 kohdassa, ei ole olemassa kansainvälisen oikeuden periaatetta, joka kieltäisi eri valtioiden viranomaisia, tuomioistuimet mukaan lukien, syyttämästä tai tuomitsemasta luonnollista tai oikeudellista henkilöä samoista teoista, joista kyseinen henkilö on jo tuomittu toisessa valtiossa. Ei ole myöskään olemassa kansainväliseen oikeuteen kuuluvaa sopimusta, jonka nojalla komissiolla olisi, kun se määrää sakkoa asetuksen N:o 17/15 artiklan 2 kohdan nojalla, velvollisuus ottaa huomioon kolmansien valtioiden viranomaisten kilpailuoikeudellisen toimivaltansa puitteissa määräämät sakot.

- 59 On todettava lisäksi, että yhteisöjen ja Amerikan yhdysvaltojen hallituksen 23.9.1991 ja 4.6.1998 tekemissä sopimuksissa näkökantojen huomioonottamisen periaatteen soveltamisesta niiden kilpailulainsäädäntöjen täytäntöönpanossa (EYVL 1995, L 95, s. 47 ja EYVL 1998, L 173, s. 28) rajoitetaan menettelyyn liittyviin käytännön kysymyksiin, kuten tietojenvaihtoon ja kilpailuviranomaisten väliseen yhteistyöhön, eivätkä ne koske mainittujen sopimusten toisen sopimuspuolen määräämien sakkojen hyväksilukemista tai huomioon ottamista.
- 60 Sen osalta, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin loukkasi suhteellisuusperiaatetta ja kohtuusperiaatetta, mihin valittaja vetoaa toissijaisesti, on huomattava, että kolmannen valtion viranomaisten määräämiä sakkoja koskevat seikat voidaan ottaa huomioon ainoastaan sen harkintavallan yhteydessä, joka komissiolla on sakkojen määräämisessä yhteisön kilpailuoikeuden rikkomisista. Vaikka näin ollen on mahdollista, että komissio ottaa huomioon kolmansien valtioiden viranomaisten aikaisemmin määräämät sakot, sillä ei kuitenkaan ole siihen velvollisuutta.
- 61 Estävyydellä, jota komissiolla on oikeus tavoitella sakon määrää vahvistaessaan, pyritään nimittäin varmistamaan se, että yritykset noudattavat EY:n perustamisso-pimuksen kilpailusääntöjä harjoittaessaan toimintaansa yhteismarkkinoilla (ks. vastaavasti asia 41/69, ACF Chemiefarma v. komissio, tuomio 15.7.1970, Kok. 1970, s. 661, Kok. Ep. I, s. 455, 173–176 kohta). Näin ollen komissiolla ei ole velvollisuutta, kun se arvioi mainittujen sääntöjen rikkomisesta määrättävän sakon ehkäisevää vaikutusta, ottaa huomioon yritykselle kolmansien valtioiden kilpailu-sääntöjen rikkomisesta mahdollisesti määrättyjä seuraamuksia.
- 62 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei näin ollen tehnyt oikeudellista virhettä, kun se katsoi valituksenalaisen tuomion 144–148 kohdassa, että määrätyn sakon määrä vahvistettiin lainmukaisesti.

- 63 Kaiken edellä esitetyn perusteella kolmas valitusperuste on hylättävä kokonaisuudessaan.

Neljäs valitusperuste, joka liittyy valittajan oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevan perusoikeuden loukkaamiseen

Asianosaisten ja muiden osapuolten lausumat

- 64 SDK väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi virheellisesti ilman perusteluja ja selityksiä sen perustelut, jotka koskivat mahdollisuutta tulla kuulluksi komission taholta ehkäisevän vaikutuksen kertoimen vahvistamisen osalta.
- 65 Komissio korostaa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei loukannut valittajan puolustautumisoikeuksia ja se perusteli riittävästi ehkäisevän vaikutuksen kertoimen soveltamiseen liittyvää arviotaan.
- 66 Komissio väittää, ettei sakon tarkistaminen ylöspäin vastaavan ehkäisevän vaikutuksen varmistamiseksi ole minkään uuden kilpailupolitiikan seurausta. On nimittäin tunnustettua, että yhteisön kilpailusääntöjen tehokas soveltaminen edellyttää, että komission voi asetuksessa N:o 17 asetetuissa rajoissa milloin tahansa mukauttaa sakkojen tasoa kyseisen politiikan tarpeita vastaavaksi.

67 Komissio on samaa mieltä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kanssa siltä osin kuin se katsoi, että valittajalla oli tilaisuus toimittaa kaikki asian kannalta merkitykselliset yrityksen kokoa ja taloudellisia resursseja koskeva tiedot, jotka oli otettava huomioon arvioitaessa sakon ehkäisevää vaikutusta. Valittajalla oli riittävästi tietoja ollakseen tietoinen siitä, että sakon perusmäärää voitiin tarkistaa ylöspäin suuntaviivojen mukaisesti.

Yhteisöjen tuomioistuimen arvio asiasta

68 On muistutettava, että puolustautumisoikeuksien kunnioittaminen kaikissa sellaisissa menettelyissä, joissa voidaan määrätä seuraamuksia – erityisesti sakkoja tai uhkasakkoja – on yhteisön oikeuden perusperiaate, jota on noudatettava myös luonteeltaan hallinnollisessa menettelyssä (ks. asia 85/76, Hoffmann-La Roche v. komissio, tuomio 13.2.1979, Kok.1979, s. 461, Kok. Ep. IV, s. 341, 9 kohta).

69 Tältä osin on huomautettava lisäksi, että komissio täyttää velvollisuutensa kuulla EY 81 artiklan mukaisen menettelyn kohteena olevia yrityksiä silloin, kun se ilmoittaa väitetiedoksiannossa nimenomaisesti, että se aikoo tutkia, onko kyseessä oleville yrityksille määrättävä sakkoja, ja kun se mainitsee ne tärkeimmät tosiseikat ja oikeudelliset seikat, jotka voivat johtaa sakon määräämiseen, kuten oletetun rikkomisen vakavuuden ja keston (ks. mm. asia 322/81, Michelin v. komissio, tuomio 9.11.1983, Kok. 1983, s. 3461, Kok. Ep. VII, s. 339, 19 ja 20 kohta).

70 Kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, komissio rajasi väitetiedoksiannossa tosiseikat ja oikeudelliset seikat, joihin se aikoi nojautua sakkojen suuruuden määrittämisessä. Näin menetellessään komissio kunnioitti kyseessä olevien yritysten oikeutta tulla kuulluiksi sekä seuraamuksesta yleensä että kustakin seikasta, jonka komissio aikoi ottaa huomioon sakkojen vahvistamisessa.

- 71 On todettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkää valituksenalaisen tuomion 240 kohdassa puolustautumisoikeuksiin liittyvän kanneperusteen ja toteaa, että mikään ei estänyt valittajaa vetoamasta hallinnollisessa menettelyssä kokoonsa ja taloudellisiin resursseihinsa ja ottamasta kantaa sen seuraamuksen ehkäisevään vaikutukseen, jonka komissio voisi sille määrätä.
- 72 On myös huomattava, että sitä, että komissio saattaisi joutua ottamaan huomioon ehkäisevän vaikutuksen sakon vahvistamisessa, ei voida pitää seikkana, jolla voidaan perustella erityistoimenpiteisiin ryhtyminen komissiossa käytävän menettelyn kuluessa.
- 73 Lisäksi kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toteamuksista ilmenee, valittaja oli tietoinen siitä, että komissio oli ilmoittanut väitetiedoksiannossa suuntaviivojen mukaisesti, että se aikoi vahvistaa sakot riittävän korkeiksi asianmukaisen ehkäisevän vaikutuksen aikaansaamiseksi.
- 74 Edellä esitetystä seuraa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei loukannut valittajan puolustautumisoikeuksia, kun se hylkäsi valittajan tähän liittyvän kanneperusteen.
- 75 SDK:n neljättä valitusperustetta ei näin ollen voida hyväksyä.
- 76 Edelle esitetystä seuraa, että SDK:n valitus on hylättävä kokonaisuudessaan.

Oikeudenkäyntikulut

77 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan, jota tämän työjärjestyksen 118 artiklan nojalla sovelletaan valitusasiaan, mukaan asianosainen, joka häviää asian, veloitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska komissio on vaatinut SDK:n velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut ja koska SDK on hävinnyt asian, se on veloitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (toinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) **Valitus hylätään.**

- 2) **Showa Denko KK veloitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.**

Allekirjoitukset